

မြန်မာလူနာမည်နှင့် စကားလုံးပွားခြင်း

လွင်နီနီခိုင်*

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် မြန်မာလူနာမည်များကို ဘာသာဗေဒပညာ၊ စကားလုံးပွားခြင်း ဟူသော ဘာသာဗေဒ သီအိုရီဖြင့် လေ့လာတင်ပြထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ စကားလုံးပွားခြင်းတွင် အဆက်ကပ်ခြင်း၊ ထပ်ကျော့ခြင်း၊ နှစ်ထပ်ပြုခြင်း၊ ချဲ့ထွင်ခြင်း၊ ကာရန်လိုက်ခြင်း၊ ဗျည်းတူလိုက်ခြင်း၊ မြည်သံစွဲနှစ်ထပ်ပြုခြင်း၊ ဃောသသံပြုခြင်း ဟူသော သီအိုရီရှစ်ရပ်ဖြင့် ယှဉ်ကပ်တင်ပြပါသည်။ ဤစာတမ်းကို လေ့လာခြင်းဖြင့် မြန်မာဘာသာစကား၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာနှင့် မြန်မာဘာသာစကား ဖန်တီးမှုဂုဏ်ရည်ကို ချင့်တွက်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ - မြန်မာ၊ လူနာမည်၊ စကားလုံး၊ နာမ်၊ ကြိယာ။

နိဒါန်း

ပုဂံခေတ်မှစ၍ ယနေ့ခေတ်တိုင်အောင် မြန်မာလူနာမည်ဖွဲ့ပုံများကို လေ့လာကြည့်သောအခါ နာမည် ရှေ့ဆက်၊ နာမည် အစိတ်အပိုင်း၊ နာမည် စကားလုံးဖွဲ့ပုံတို့မှာ ထွေပြားပြီး နက်နဲသိမ်မွေ့သည့်အလျောက် အဆန်းတကြယ် ရှိသောကြောင့် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းလှသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ဤအခြင်းအရာများကို ဘာသာဗေဒပညာ၊ စကားလုံးဖွဲ့ပုံ ရှုထောင့်ဖြင့် လေ့လာနိုင်ရန်နှင့် လေ့လာလိုစိတ်ထက်သန်ရန် မျိုးစေ့ချ မြေတောင်မြောက်ပေးခဲ့ကြသော ဆရာကြီး ဦးဖေမောင်တင်၊ ဆရာကြီး လှသမိန်၊ ဆရာမကြီး ဒေါ်သန်းဆွေနှင့် ဆရာကြီး ဒေါက်တာခင်အေးတို့၏ သုတေသနများနှင့် ပို့ချချက်များ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးမှာ ဖော်မပြတတ်အောင်ပင် ကြီးမားလှပါသည်။

ဤသုတေသနစာတမ်းအတွက် အလေ့လာခံ နာမည်များကို ကျောက်စာ၊ မင်စာ၊ ဖြတ်ထုံး၊ ကြေးအုတ် . . . စသည် ရှေးစာအဖုံဖုံမှ လည်းကောင်း၊ သတင်းစာ၊ ဂျာနယ်၊ မဂ္ဂဇင်း . . . စသည် စာပေအမျိုးမျိုး၊ မီဒီယာအသီးသီးနှင့် လူမှုနယ်ပယ်အရပ်ရပ်တို့မှ လည်းကောင်း ရယူလေ့လာပါသည်။

* ဒေါက်တာ၊ လက်ထောက်ကထိက၊ မြန်မာဘာသာဌာန၊ ရန်ကုန်နိုင်ငံခြားဘာသာတက္ကသိုလ်

ဤသုတေသနစာတမ်းသည် ရှေးရှေးပညာရှင်ကြီးများ လမ်းပြခဲ့သော သုတေသနကို ချဲ့ထွင်ကာ အချိန်ကာလတစ်ခုအတွင်း ပြည့်စုံနိုင်သမျှ ပြည့်စုံအောင် အားထုတ် စူးစမ်းလေ့လာထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။

၁။ နာမည်စကားလုံးဖွဲ့ပုံ

ဘာသာဗေဒသဘောအရ စကားလုံးဖွဲ့ပုံ^၁ တွင် စကားလုံးရုပ်ပြောင်းခြင်း^၂ ၊ စကားလုံးပွားခြင်း^၃ နှင့် စကားပေါင်းဖွဲ့ခြင်း^၄ ဟူ၍ သုံးမျိုးရှိသည်။ ဘာသာစကားများတွင် စကားလုံးဖွဲ့ပုံ သုံးမျိုး ရှိသော်လည်း ဘာသာစကားကိုလိုက်၍ သုံးမျိုးလုံးသော်လည်းကောင်း၊ တစ်မျိုး နှစ်မျိုး သော်လည်းကောင်း ရှိနိုင်သည်။ ရှိရာတွင်လည်း အနည်းအများ ကွဲပြားနိုင်သည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် စကားလုံးရုပ်ပြောင်းခြင်း နှင့် စကားလုံးပွားခြင်း သည် ဘာသာစကားပေါ် မူတည်၍ ကွဲပြားသည်။ စကားပေါင်းဖွဲ့ခြင်း ကမူ မည်သည့်ဘာသာစကားတွင်မဆို ရှိနိုင်သည်။

မြန်မာလူနာမည်များ စကားလုံးဖွဲ့ပုံမှာ

(၁) စကားလုံးပွားခြင်း နှင့်

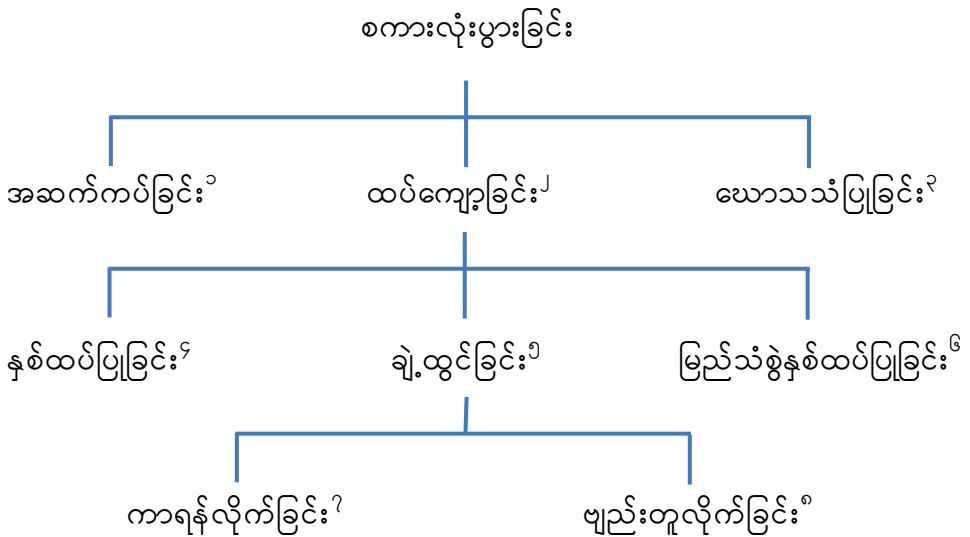
(၂) စကားပေါင်းဖွဲ့ခြင်း

တို့သည် ထင်ရှားသည်။

၂။ နာမည်စကားလုံးပွားခြင်း

စကားလုံးပွားခြင်း သည် အရင်းခံစကားလုံး ကို မူတည်၍ စကားလုံးအသစ်ပွားခြင်း ဖြစ်သည်။ စကားလုံးပွားခြင်း အမျိုးမျိုးကို အောက်ပါအတိုင်း သိနိုင်သည်။

^၁ morphology
^၂ inflection
^၃ derivation
^၄ compounding

စကားလုံးပွားခြင်း သုံးမျိုး ဖြစ်သော အဆက်ကပ်ခြင်း၊ ထပ်ကျော့ခြင်းနှင့် ဃောသသံပြုခြင်း လက္ခဏာမှာ မြန်မာစာအုပ်များတွင် ထင်ရှားသည်။ ထပ်ကျော့ရာတွင် နှစ်ထပ်ပြုခြင်းနှင့် ချဲ့ထွင်ခြင်း လက္ခဏာမှာ ထင်ရှားသည်။ မြည်သံစွဲနှစ်ထပ်ပြုခြင်း လက္ခဏာလည်း ရှိသည်။ ချဲ့ထွင်ခြင်းတွင်လည်း ကာရန်လိုက်ခြင်းနှင့် ဗျည်းတူလိုက်ခြင်း နှစ်မျိုးစလုံးကို မြန်မာစာအုပ်များ ဖွဲ့ရာတွင် သုံးသည်။

၂။ အဆက်ကပ်ခြင်း

မြန်မာဘာသာစကားတွင် အရင်းခံစကားလုံးကို မူတည်၍ အဆက်ကပ်ခြင်း သို့မဟုတ် အဆက်ပစ္စည်းကပ်ခြင်းဖြင့် စကားလုံးအသစ် ပွားနိုင်သည်။ တစ်နည်း

^၁ affixation

^၂ repetition

^၃ voicing

^၄ reduplication

^၅ elaboration

^၆ imitation

^၇ rhyme

^၈ chime

အားဖြင့် မူရင်းစကားလုံး၊ စကားရိုး^၁ များကို အဆက်ကပ်ခြင်းဖြင့် စကားလုံးအသစ် ပွားယူခြင်း ဖြစ်သည်။

စကားပွားတွင် ရောသည့်လက္ခဏာ တစ်ခုတည်းရှိသည် မဟုတ်ပါ။ စကားလုံးပွားရာတွင် အဆက်ပစ္စည်းများ ရောသည့်လက္ခဏာ သာမက အခြား လက္ခဏာများလည်းရှိ၍ အရင်းခံစကားလုံးမှ ပွားလာသည့် စကားပွားဟု ခေါ်ခြင်းက ခြုံမိပါသည်။

အဆက်ကပ်ခြင်းတွင် ရှေ့ဆက်^၂၊ ကြားဆက်^၃၊ နောက်ဆက်^၄ ကပ်ခြင်း ဟူ၍ ဟူ၍ ရှိသည်။ ရှေ့ဆက်၊ နောက်ဆက်က ထင်ရှားပြီး ကြားဆက်သည် မထင်ရှားပါ။ အနည်းငယ်သာ ရှိသည်။ မြန်မာလူနာမည်များကို ရှေ့ဆက် အ ကပ်ခြင်းသည် ထင်ရှားသည်။

သာဓက-

အ	+	<u>ကြိယာ</u>	
အ	+	လှ	= အလှ
အ	+	ကြည်	= အကြည်
အ	+	နဲ့	= အနဲ့
အ	+	ငြိမ်း	= အငြိမ်း
အ	+	<u>နာမ်</u>	
အ	+	မြ	= အမြ
အ	+	နွယ်	= အနွယ်
အ	+	ဦး	= အဦး
အ	+	စိန်	= အစိန်

^၁ simple word
^၂ prefix
^၃ infix
^၄ suffix

ကြိယာရှေ့တွင်လည်းကောင်း၊ နာမ်ရှေ့တွင်လည်းကောင်း ရှေ့ဆက် အ ကို ကပ်၍ နာမည်ခေါ်တတ်ကြသည်။ နာမည်ရင်းကို လည်းကောင်း၊ နာမည်ရင်းကို အဖျားဆွတ်၍ လည်းကောင်း အ ကပ်၍ နာမည်ခေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ကြိယာ၊ နာမ် တို့နှင့် ရှေ့ဆက်ပြုထားသော အ ကိုမူ ခွာလိုက်ပါကလည်း ကျန် ကြိယာ၊ နာမ်တို့သည် နာမည်အဖြစ် သီးခြားရပ်တည်နေနိုင်ကြသည်။ လှ၊ ကြည်၊ နွဲ့၊ ငြိမ်း ဟုလည်းကောင်း၊ မြ၊ နွယ်၊ ဦး၊ စိန် ဟုလည်းကောင်း ကြိယာ၊ နာမ်တို့ သီးခြားစီ ရပ်တည်နေနိုင်ကြသည်။

အသား၊ အသံ၊ အရွက်၊ အနံ့။ ထိုနာမ်များနှင့်မှည့်သောနာမည်များရှိပါက အ ရှေ့ဆက်ကို ခွာလိုက်၊ ဖယ်လိုက်လျှင် နောက်ကကျန်ခဲ့သော စကားလုံး နာမ်၊ နာမည်များသည် မိမိဘာသာ မရပ်တည်နိုင်တော့ပါ။ မိမိဘာသာ မရပ်တည်နိုင်သော နာမ်၊ ရုပ်မှီး နာမ် များ ရှိသည်။

အရိုင်း၊ အင်္ဂါ၊ အရိပ်၊ အရိန် ကဲ့သို့ ရုပ်မှီးနာမ် နာမည်များ ရှိသည်ကို သိနိုင်ပါသည်။

မြန်မာဘာသာစကားတွင် မိမိဘာသာ မရပ်တည်နိုင်သော နာမ်၊ ရုပ်မှီးနာမ် များရှိသည်ဟု ဘာသာစကားပညာရှင် မင်းလတ်^၂ က အစောဆုံး မိန့်ဆိုခဲ့ပါသည်။ မင်းလတ်၏ သဒ္ဒါစာအုပ်များ^၃ တွင် လေ့လာနိုင်ပါသည်။

ထို့ပြင် မြန်မာလူနာမည်များတွင် နောက်ဆက် ကပ်ခြင်းသည်လည်း ထင်ရှား ပါသည်။

သာဓက-

<u>နာမည်ရှေ့ဆက် + ကြိယာ + နောက်ဆက်</u>			
အို	+	ချတ်	+ ဖွယ် = အိုချတ်ဖွယ်-အိုချစ်ဖွယ် ^၄
		+ သနာ	+ ဖွယ် = သနာဖွယ်-သနားဖွယ် ^၅
c	+	သန်	+ ရာ = cသန်ရာ-cသန်ရာ ^၆

^၁ bound morpheme

^၂ Minn Latt

^၃ Reports on the study of Burmese Grammar 1, 2, 3.

^၄ ပုံ ၅၀၊ ၁၅။

^၅ ပုံ ၁၈၄၊ ၈။

^၆ ပုံ ၇၈ က၊ ၆။

အို	+ ချတ်	+ ရာ	= အိုချတ်ရာ-အိုချစ်ရာ ^၀
	+ နှစ်သိ	+ ရာ	= နှစ်သိရာ ^၂
	+ မသိ	+ သလော	= မသိသလော ^၃

အထက်ပါသာကေများမှာ ပုဂံခေတ် လူနာမည်များ ဖြစ်ပါသည်။ နာမ်နောက်ဆက် သာမက ကြိယာနောက်ဆက် သလော ကိုသုံး၍ နာမည်မှည့်ခြင်းကိုလည်း ထူးထူးခြားခြား တွေ့နိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင် မသိသလောငွေ^၄ ဟူ၍ ကြိယာ + နောက်ဆက် + နာမည်ရှေ့ဆက် + နာမ် ဟူသော ထူးခြားလှသည့် နာမည်ဖွဲ့စည်းပုံမျိုးကိုလည်း ပုဂံခေတ်တွင် ရှားရှားပါးပါး တွေ့နိုင်ပါသည်။

ယခုခေတ်တွင် ယင်းသို့ နောက်ဆက်ပါ နာမည်ဖွဲ့စည်းပုံမျိုး ရှားလာသော်လည်း ချစ်စရာ ဟူသော နာမည်မျိုးကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင် ကြိယာ နောက်ဆက် တယ် တွဲ၍ ရှက်တယ် ဟူသော နာမည်မျိုးကိုလည်း ဟာသ သရုပ်ဆောင်တစ်ဦး နာမည်အဖြစ် အလွန်ရှားပါးစွာ တွေ့ရပါသေးသည်။

၂၂။ ထပ်ကျော့ခြင်း

ထပ်ကျော့ခြင်းတွင် ကျော့ပုံကျော့နည်း သုံးမျိုးခန့် ရှိသည်။

- (၁) နှစ်ထပ်ပြုခြင်း
- (၂) ချဲ့ထွင်ခြင်း
- (၃) မြည်သံစွဲနှစ်ထပ်ပြုခြင်း

တို့ဖြစ်သည်။ နှစ်ထပ်ပြုခြင်းသည် အသုံးအများဆုံး ဖြစ်သည်။

၂၂။ နှစ်ထပ်ပြုခြင်း

^၀ ပုံ ၄၁၁၊ ၂။
^၂ ပုံ ၁၃၊ ၄။
^၃ ပုံ ၂၁၆၊ ၄၃။
^၄ ပုံ ၂၁၆၊ ၄၈။

စကားလုံးများကို နှစ်ထပ်ပြုလိုက်သည့်အတွက် စကားလုံးများ ပွားသွားသည်။ များသောအားဖြင့် တန်ဖိုးအထူးဖြစ်ခြင်း များသည်။ နှစ်ထပ်ပြုခြင်းဖြင့် တန်ဖိုးတိုးသည်။

သာဓက- မြန်မြန်၊ နှေးနှေး၊ နီနီ၊ ဝါဝါ။

မြန်မာလူနာမည်များတွင် နှစ်ထပ်ပြုခြင်းကို တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် သုံးသည်။ နှစ်ထပ်ပြုခြင်းဖြင့် ပို၍အသံသာပြီး ခေါ်ကြားရသူမှာ နှစ်လိုစဖွယ် ဖြစ်သည်။ ကြိယာကို နှစ်ထပ်ပြုခြင်း ရှိသကဲ့သို့ နာမ်ကို နှစ်ထပ်ပြုခြင်းလည်း ရှိသည်။ ကိုလိုနီခေတ်ကတည်းကပင် နှစ်ထပ်ပြုခြင်း ခေတ်စားခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ကိုလိုနီခေတ်က ရွှေတိဂုံဘုရား ကြေးအုတ်ကမ္ပည်းများတွင် အောက်ပါအတိုင်း ထင်ထင်ရှားရှား တွေ့နိုင်သည်။ အမျိုးသမီးအမည်များတွင် အများဆုံးနှစ်ထပ်ပြုလေ့ ရှိသည်။

သာဓက-

ကျား - “မောင်မောင်၊ ဦးမောင်မောင်”^၁

မ - “မယ်ညိုညို၊ တုပ်တုပ်၊ မတုပ်တုပ်၊ နှင်းနှင်း၊ ပပ၊ မဘီဘီ၊ မမ၊ မိမိ၊ မယ်မယ်၊ မလေးလေး၊ မသေးသေး”^၂

၂.၂.၂။ ချဲ့ထွင်ခြင်း

မူလရှိသည်ကို ပို၍ပြည့်ပြည့်စုံစုံဖြစ်စေရန် ချဲ့လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ အရင်းခံစကားလုံးကို ချဲ့၍သုံးသော အသုံးဖြစ်သည်။ မြန်မာစကားလုံးဖွဲ့ရာတွင် နည်းနှစ်နည်းဖြင့် ချဲ့သည်ဟု ပညာရှင်များက ဆိုကြသည်။ ထိုနှစ်နည်းမှာ ကာရန်လိုက်ခြင်းနှင့် ဗျည်းတူလိုက်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

၂.၂.၂.၁။ ကာရန်လိုက်ခြင်း

ကာရန်လိုက်ခြင်းဆိုသည်မှာ အရင်းခံစကားလုံး၏နောက်တွင် ထိုစကားလုံး၏ ကာရန်အတိုင်း လိုက်၍ စကားလုံးပွားခြင်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာနာမည်ဖွဲ့စည်းပုံတွင် ကာရန်လိုက်ခြင်းများစွာ ထင်ရှားသည်။ ပုဂံခေတ်ကတည်းကပင် အောက်ပါအတိုင်း တွေ့နိုင်သည်။

^၁ ကြန်၊ ဒေါ်နှင့်ရီရီ၊ ဒေါက်တာ၊ ၂၀၀၇၊ ၈၂။
^၂ ကြန်၊ ဒေါ်နှင့်ရီရီ၊ ဒေါက်တာ၊ ၂၀၀၇၊ ၂၂၇-၂၅၆။

သာဓက -

ကျား - ငသာယာ^၁၊ ငလက်တက်^၂၊ ငလည်တည်^၃။

မ - အိုပွင်သင်^၄၊ အိုမယ်ငယ်^၅။

ပင်းယခေတ်တွင်လည်း အောက်ပါအတိုင်း တွေ့နိုင်သည်။

သာဓက -

ကျား - ငပေါင်လောင်^၆၊ ငမြောင်တောင်^၇၊ ငသာယာ^၈၊ ငပွင်သင်^၉၊
ငမောင်စောင်^{၁၀}၊ ငမျှင်ခင်^{၁၁}။

မ - အိုသာယာ^{၁၂}၊ မူတူ^{၁၃}၊ အိုလက်တက်^{၁၄}။

ကိုလိုနီခေတ်တွင်လည်း ကာရန်လိုက်နာမည်များ ခေတ်စားသည်ကို ရွှေတိဂုံ
ဘုရား ကြေးအုတ်များတွင် အောက်ပါအတိုင်း တွေ့နိုင်သည်။

သာဓက-

ကျား - ဦးအာကာ၊ ကိုသာယာ၊ ကိုဘာဝါ၊ ကိုမာလာ၊ ဦးလူသူ။

မ - ပိုမို၊ ပုပ်စုပ်၊ မပေါဝေါ၊ မလုံးတုံး။

ယနေ့ခေတ်တွင်ကား အလွန်ပိုမိုခေတ်စားလာသည်ကို အောက်ပါအတိုင်း
တွေ့နိုင်ပါသည်။

သာဓက -

^၁ ပုံ ၇၅ က၊ ၁၁။
^၂ ပုံ ၁၈၂ က၊ ၅။
^၃ ပုံ ၁၈၁၊ ၂၀။
^၄ ပုံ ၄၇၆၊ ၁၅-၁၆။
^၅ ပုံ ၇၄၊ ၄၀။
^၆ ပုံ ၄၆၁ ခ၊ ၆။
^၇ ပုံ ၃၉၀၊ ၃၉။
^၈ ပုံ ၃၉၂၊ ၁၃။
^၉ ပုံ ၄၄၇၊ ၁၀။
^{၁၀} ပုံ ၄၄၂ က၊ ၁၀။
^{၁၁} ပုံ ၂၁၂၊ ၂။
^{၁၂} ပုံ ၃၉၁၊ ၂။
^{၁၃} ပုံ ၄၀၆ က၊ ၆။
^{၁၄} ပုံ ၄၃၈ က၊ ၈။

ကျား - မောင်ခင်မင်၊ ကိုရာဇာ၊ တာရာ၊ စိုးမိုး။

မ - မာလာ၊ နွေးထွေးထွေး၊ မအေးလေး၊ မပိုမို။

၂၂၂၂၂။ ဗျည်းတူလိုက်ခြင်း

ဗျည်းတူလိုက်ခြင်းဆိုသည်မှာ ရှေ့ကစကားလုံးနှင့် နောက်ကလိုက်သည့် စကားလုံးတို့သည် ဗျည်းတူရမည်။ အရင်းခံကျသည့် စကားလုံးများကို အစားထိုး၍ ရသည်။ အရင်းခံမကျသည့် စကားလုံးများကို အစားထိုး၍ မရပါ။

သာဓက - နက်နဲ၊ ညက်ညော၊ တွေးတော၊ လိုလား။

မြန်မာနာမည်စကားလုံးဖွဲ့ရာတွင် ဗျည်းတူလိုက်ခြင်းသည် အလွန်အရေးပါသည်။ ရှေ့က စကားလုံးကို ဗျည်းတူလိုက်၍ နာမည်ဖွဲ့တတ်ကြသည်။ ဗျည်းတူလိုက်နှစ်သံဖွဲ့နာမည်များ သာမက ယင်းနှင့်ဆက်၍ အခြားစကားလုံးများ ဆက်ထည့်ပြီး နာမည်ရှည်ရှည် ဖွဲ့လေ့ရှိကြသည်။ ဆက်ထည့်သော စကားလုံးများသည် ပါဠိ၊ ပါဠိသက် စကားလုံးများ အများဆုံး ဖြစ်တတ်သည်။

ပုဂံခေတ်က ငသီးသင်^၁ ဟူသော နာမည်မျိုး တွေ့ရသည်။ ပင်းယခေတ်တွင် ပို၍ မှည့်လေ့ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

သာဓက -

ကျား - ငကိုကယ်^၂၊ ငသုတ်သင်^၃၊ ငသံသင်^၄၊ ငတုန်းတာ^၅၊ ငပြင်ပု^၆၊
ငပြင်ပု^၆၊ ငပြည့်ပုံ^၇။

မ - အိုမွန်မိ^၈၊ အိုခွေးချေး^၉၊ အိုချစ်ခင်^{၁၀}၊ အိုတင်းတိမ်^၁၊ မတောင့်တ^၂၊
မတောင့်တ^၂။

^၁ ပုံ ၂၀၇၊ ၇။

^၂ ပုံ ၃၉၂၊ ၂၉။

^၃ ပုံ ၂၁၂၊ ၃၁။

^၄ ပုံ ၄၀၂ က၊ ၆။

^၅ ပုံ ၃၉၂၊ ၁၃။

^၆ ပုံ ၄၀၀ က၊ ၁၃။

^၇ ပုံ ၄၀၈၊ ၈။

^၈ ပုံ ၂၉၄၊ ၃၄။

^၉ ပုံ ၄၅၂ က၊ ၈။

^{၁၀} ပုံ ၄၁၁၊ ၂၈-၂၉။

အင်းဝခေတ်တွင်လည်း များစွာတွေ့ရသည်။

သာဓက -

ကျား - ငတင့်တယ်^၃၊ ငစည်းစိမ်^၄၊ ငချစ်ခင်^၅။

မ - အိုချစ်ခင်^၆၊ မောင်းမ^၇၊ မကြောင့်ကြ^၈။

တောင်ငူခေတ်တွင် ငတုံးတာ^၉ ဟူသော ပင်းယခေတ်က နာမည်မျိုး ဆက်လက်မှည့်တတ်ကြသည်။

ကိုလိုနီခေတ်တွင် ဗျည်းတူလိုက်နှစ်သံဖွဲ့နာမည်များ အလွန်ခေတ်စားသည်။ ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီးရှိ ကြေးအုတ်ကမ္ပည်းများတွင် များစွာတွေ့ရသည်။

သာဓက -

ကျား - ကိုကောက်ကို၊ ကိုကံကြီး၊ ကျားကြီး၊ ကျိတ်ကြီး၊ ကြာကြီး၊
မောင်ကြောင်ကြီး၊ ကျွဲကြီး၊ ကိုစစ်စာ၊ မောင်တာတီး၊
ကိုတာတေ၊ မောင်တာတော၊ ကိုတက်တူ၊ ကိုတက်တိုး၊
ကိုတောက်တဲ့၊ မောင်တင့်တယ်၊ တုတ်တေ၊ မောင်တုံတောင်၊
ဦးပေါက်ပေါက်၊ ကိုပျော်ပုံ၊ ဦးပြောင်းပင်၊ မောင်ပြောင်းပြောင်၊
မောင်ဖိုးဖေ၊ ဖိုးဖဲ၊ ဦးဖန်းဖြူ၊ မောင်ဘဘိုး၊ ကိုမြတ်မင်း၊
မောင်မြတ်မောင်၊ ကိုမြတ်မွေး၊ ရောက်ရား၊ ကိုရန်ရှင်း၊ ရန်ရွန်း၊
ကိုရွှေရ၊ ကိုရွှေရီ၊ မောင်ရွှေရေ၊ ကိုရွှေရေး၊ ကိုရွှေရိုး၊
ကိုရွှေရောက်၊ ကိုရွှေရင်၊ ကိုရွှေရင်း၊ ကိုရွှေရစ်၊ ကိုရွှေရည်၊
ကိုရွှေရိတ်၊ ကိုရွှေရန်၊ ကိုရွှေရပ်၊ မောင်ရွှေရိပ်၊ ကိုရွှေရုံ၊
ကိုရွှေရွဲ၊ ကိုရွှေရွှ၊ ကိုလူလေး၊ မောင်လူလှ၊ ကိုသာသန်း၊
မောင်သံသာ။

^၁ ပုံ ၄၅၁၊ ၃၀။
^၂ ပုံ ၄၀၈၊ ၇။
^၃ နန်းတွင်းကျောက်တိုင်အမှတ် ၇၈၊ ၇-၈။
^၄ မန္တလေးနန်းတွင်းရုံအမှတ် ၃၄၃၊ ၉။
^၅ ပုံ ၃၉၁၊ ၅။
^၆ ပုံ ၃၉၃၊ ၁၆။
^၇ ပုံ ၃၉၁၊ ၁။
^၈ ပုံ ၃၉၁၊ ၄။
^၉ မှန်နန်း၊ ၄၀၀။

- မ - မယ်ကန့်ကော်၊ မကျေးကျွတ်၊ မကွန်ကျောင်၊ မခွေးချို၊ မစစ်စီ၊ မတက်တူ၊ မတုတ်တို၊ မတုပ်တုပ်၊ နွယ်နု၊ နှင်းနု၊ နှင်းနွယ်၊ မနှင်းနှင်း၊ ပန်းပွင့်၊ မမဲမ၊ မမဲမုံ၊ မမင်းမိ၊ မင်းမြ၊ မမင်းမှော်၊ မိုင်မို၊ မမိန်းမ၊ မုံမုံး၊ မမွေးမိ၊ မမွေးမယ်၊ မမွေးမ၊ မယ်မွေးမိ၊ မရွှေရေး၊ မရွှေရင်၊ မရွှေရောင်၊ မရွှေရိတ်၊ မရွှေရိပ်၊ ရွှေရုပ်၊ မရွှေရွက်၊ မယ်လုံလေး၊ မမမေ။

၂၂၂။ မြည်သံစွဲနှစ်ထပ်ပြခြင်း

စကားလုံးဖွဲ့ပုံတွင် ထပ်ကျော့ခြင်း၏ နည်းတစ်နည်းမှာ မြည်သံစွဲနှစ်ထပ်တူ ပြုခြင်း ဖြစ်သည်။ မြည်သံစွဲတွင် အသံတစ်ခုတည်းကို မြည်သံစွဲသည်။ သို့သော် ဘာသာစကားထဲတွင် ထိုမြည်သံစွဲကို နှစ်ထပ်ပြု၍၊ ထပ်ကျော့၍၊ ချဲ့ထွင်၍ အသံတူ ဖန်တီးထားခြင်း ဖြစ်သည်။ အသံထပ်သည့် မြည်သံစွဲကို အခြေခံ၍ အသံတူပြုခြင်း ဖြစ်သည်။

- သာဓက - ရဲရဲရဲရဲ၊ ဂျိုင်းဂျိုင်း၊ ဂျိမ်းဂျိမ်း၊ တဂုတ်ဂုတ်၊ တဒိုင်းဒိုင်း၊ တဂျိမ်းဂျိမ်း။

မြန်မာလူနာမည်ဖွဲ့ပုံတွင် မြည်သံစွဲနှစ်ထပ်ပြုသည့် နာမည်ဖွဲ့ပုံမျိုး ရှိသည်။

- ကျား - ကူးကူး၊ ဂူးဂူး၊ ညောင်ညောင်။
- မ - ပန်ပန်၊ ဖူးဖူး၊ ဘုတ်ဘုတ်။

မြည်သံစွဲနှစ်ထပ်ပြုသည့် နာမည်ဖွဲ့ပုံများသည် များသောအားဖြင့် ချစ်စနိုးနာမည်၊ ငယ်နာမည် ဖွဲ့ပုံများတွင် တွေ့ရပါသည်။ ထိုနာမည်များဖြင့်ပင် အောင်မြင်သော အနုပညာရှင်ဖြစ်ကြသူများ လည်းရှိပါသည်။

၂၂၃။ ဃောသသံပြုခြင်း

အယောသသံကို ဃောသသံပြုခြင်းအားဖြင့် စကားလုံးပွားခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။ မြန်မာဘာသာစကား၏သဘောမှာ သံညှင်းကို သံပြင်းဖြစ်အောင် ဃောသသံပြု ရာတွင် များသောအားဖြင့် သံညှင်း(ကြိယာ)သည် သံပြင်း(နာမ်) ဖြစ်သွားသည်။

သာဓက -

အယောသသံ(သံညှင်း)-ကြိယာ	ယောသသံ(သံပြင်း)-နာမ်
ကော်	ဂေါ်

ခ	ဂ
ခွ	ဂွ
ဆက်	ဇက်
ဖိ	ဘိ
ထောက်	ဒေါက်
ချိုင့်	ဂျိုင့်
ဖွဲ	ဖွဲ

အရင်းခံအားဖြင့် ကြိယာစကားလုံးသည် သံညင်း ဖြစ်သည်။ သံညင်းမှ သံပြင်း ပြောင်းသည့်အခါ ဝါစင်္ဂပြောင်းပြီး အဓိပ္ပာယ် အချင်းချင်း ဆက်စပ်နေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုစကားလုံးမျိုးမှာ စကားရော ဟုမဆိုနိုင်ဘဲ စကားပွားဟု ဆိုရပေမည်။

မြန်မာလူနာမည်များဖွဲ့ဆိုရာတွင် အဃောသသံကို ဃောသသံပြု၍ နာမည် စကားလုံးများ ပွားများဖွဲ့ဆိုပုံကို တွေ့နိုင်သည်။ ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီး ကြေးအုတ် ကမ္မည်းများတွင် အောက်ပါအတိုင်း အများအပြားတွေ့နိုင်သည်။

သာဓက-

ကျား	-	ကိုက်	ကိုက်
		ကိုက္ကန်း၊ မောင်က္ကန်း	ဆရာဂွန်း၊ မောင်ဂွမ်း
		ငစံ၊ ကိုစံ၊ မောင်စံ၊ ကိုဆံ	ကိုဇံ၊ ဦးဇံ
		ကိုတော	ဦးဒေါ
		ကိုထိုက်၊ ဦးထိုက်	ကိုဒိုက်
		ကိုဖား၊ ငဖား၊ မောင်ဖား	ဦးဘား
		ကိုပိုး၊ ငပိုး၊ မောင်ပိုး	ကိုဘိုး၊ ငဘိုး၊ မောင်ဘိုး၊ ဦးဘိုး
မ	-	မကောက်	မဂေါက်၊ မယ်ဂေါက်
		မကုံ	မဂုဏ်၊ မယ်ဂုဏ်၊ မဂုံ၊ မယ်ဂုံ
		မစာ၊ မိစာ	မဇာ
		မတာ	မဒါ
		မထွေး	မဒွေး၊ မိဒွေး၊ မယ်ဒွေး
		မပိုင်း	မဗိုင်း

မပိန်၊ မယ်ပိန်

မပိန်

အထက်ပါနာမည်များသည် ယောသသံဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော နာမည်များ ဖြစ်သည်။ သို့သော် နာမည်စကားလုံးများ၏အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို စဉ်းစားသောအခါ အများစုမှာ ယောသသံဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် မပေါ်ပါ။ အရင်းခံဖြစ်သော အယောသသံတွင်သာ အနက်အဓိပ္ပာယ် ထင်ရှားသည်။ ယောသသံဖြင့် ဖွဲ့စည်းထား သော်လည်း အရင်းခံဖြစ်သော အယောသသံနှင့် အဆက်အသွယ်ရှိသည်ဟု ယူဆနိုင် ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အယောသသံ အဓိပ္ပာယ်ကို ယောသသံဖြင့် ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ယူဆပါသည်။

ဤနည်းအားဖြင့် မြန်မာလူနာမည် စကားလုံးများကို စကားလုံးပွားခြင်း အမျိုးမျိုးဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပုံကို ဘာသာဗေဒရှုထောင့်က လေ့လာတွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

မြန်မာတို့သည် လူနာမည်များကို ပုဂံခေတ်ဦးကာလကတည်းကပင် စနစ်တကျ အဆင့်အတန်းမြင့်မြင့် ဖွဲ့စည်းမှည့်ခေါ်နေတတ်ကြပြီဖြစ်ကြောင်း တွေ့နိုင်သည်။ နာမည်စကားလုံးဖွဲ့ရာတွင် စကားလုံးပွားခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ စကားပေါင်းဖွဲ့ခြင်း ဖြင့်လည်းကောင်း ဖွဲ့တတ်ကြသည်။ စကားလုံးပွားရာတွင် ရှေ့ဆက်၊ နောက်ဆက် ကပ်၍ ဖွဲ့တတ်ကြသည်။ နှစ်ထပ်ပြုခြင်း၊ ချဲ့ထွင်ခြင်း၊ မြည်သံစွဲနှစ်ထပ်ပြုခြင်း ဖြင့်လည်း ထပ်ကျော့ ဖွဲ့စည်းတတ်ကြသည်။ ချဲ့ထွင်ရာတွင် ကာရန်လိုက်ခြင်း၊ ဗျည်းတူ လိုက်ခြင်းဖြင့် ချဲ့ထွင်တတ်ကြသည်။ ထို့ပြင် ယောသသံပြုခြင်းဖြင့်လည်း စကားလုံး ပွားယူဖွဲ့စည်းနိုင်ကြသည်။

မြန်မာတို့သည် မူလပင်ကိုစကားလုံးကို အဆက်ကပ်ခြင်း၊ ထပ်ကျော့ခြင်း၊ ယောသသံပြုခြင်းတို့ဖြင့် စကားလုံး ပွားယူသည်။ ထပ်ကျော့ရာတွင်လည်း နှစ်ထပ် ပြုခြင်း၊ ချဲ့ထွင်ခြင်း၊ မြည်သံစွဲ နှစ်ထပ်ပြုခြင်းတို့ဖြင့် နာမည်စကားလုံး ပွားယူ ပြန်သည်။ ချဲ့ထွင်ရာတွင် ကာရန်လိုက်ခြင်း၊ ဗျည်းတူလိုက်ခြင်းတို့ဖြင့် စနစ်တကျ ချဲ့ထွင်သည်။

မြန်မာလူနာမည်စကားလုံးပွားပုံကို ခြုံကြည့်လျှင် နည်းစနစ်များ ထွေပြား သော်လည်း အားလုံး စနစ်တကျ ရှိသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံများမှာ ရိုးရှင်းသည်ရှိသကဲ့သို့ ဆန်းကြယ်သည်လည်း ရှိသည်။ ဘာသာစကားသံ ပူးတွဲဖွဲ့စည်းပုံ နည်းပရိယာယ် ကြွယ်ပြီး အဆင့်အတန်းမြင့်မားသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာလူနာမည်

စကားလုံးပွားပုံတွင် မြန်မာတို့၏ ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေး ဂုဏ်ရည်များ ထင်ဟပ် နေသည်။

နိဂုံး

ဤစာတမ်းကို ရရှိသည့် အချိန်အတိုင်းအတာအတွင်း အပြည့်စုံဆုံးဖြစ်အောင် အစွမ်းကုန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ထားပါသော်လည်း ရှေးဆက်၍ ဆောင်ရွက်ရမည့် သုတေသနများစွာ ကျန်ရှိနေပါသေးသည်။ ပြည့်စုံသည်ထက် ပိုမိုပြည့်စုံကောင်းမွန်အောင် ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်နေပါသေးသည်။ ယခုစာတမ်းသည် မြန်မာဘာသာစကား၊ မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု လေ့လာရေးအတွက် အထောက်အကူပြုလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည် ပါကြောင်း တင်ပြရင်း နိဂုံးချုပ်ပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

မြန်မာဘာသာ

- ကြန်၊ ဒေါ်၊ နှင့် ရီရီ၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၀၇)။ *ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီးမှကြေးအုတ်များ*။ ရန်ကုန်၊ သမိုင်းသုတေသနဦးစီးဌာန။
- ခင်မင်၊ မောင်(ခန့်ဖြူ)။ (၂၀၀၁)။ *တစ်သံ နှစ်သံ သုံးလေးသံ* ။ ရန်ကုန်၊ ဂူဝံစာပေ။
- ခင်မင်၊ မောင်(ခန့်ဖြူ)။ (၂၀၀၅) ။ *သက်တံရောင်စုံဘာသာစကား* ။ ရန်ကုန်၊ လောကစာပေ။
- ခင်အေး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၁၂)။ *ပါရဂူအကြိုတန်းပို့ချချက်များ*။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ မြန်မာဘာသာဌာန။
- ခင်အေး၊ ဒေါက်တာ၊ နှင့် အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၁၀)။ *သုတေသနအခြေခံ သုတေသနပုံစံ* (ဒုကြိမ်)။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ မြန်မာစာဌာန။
- ငြိမ်းမောင်၊ ဦး။ (၁၉၇၂)။ *ရှေးဟောင်းမြန်မာကျောက်စာများ (ပထမတွဲ)*။ ရန်ကုန်၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဦးစီးဌာန။
- ငြိမ်းမောင်၊ ဦး။ (၁၉၈၂)။ *ရှေးဟောင်းမြန်မာကျောက်စာများ (ဒုတိယတွဲ)*။ ရန်ကုန်၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဦးစီးဌာန။
- ငြိမ်းမောင်၊ ဦး။ (၁၉၈၃)။ *ရှေးဟောင်းမြန်မာကျောက်စာများ(တတိယတွဲ)*။ ရန်ကုန်၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဦးစီးဌာန။
- ငြိမ်းမောင်၊ ဦး။ (၁၉၉၈)။ *ရှေးဟောင်းမြန်မာကျောက်စာများ (စတုတ္ထတွဲ)*။ ရန်ကုန်၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဦးစီးဌာန။
- ငြိမ်းမောင်၊ ဦး။ (၁၉၉၈)။ *ရှေးဟောင်းမြန်မာကျောက်စာများ (ပဉ္စမတွဲ)*။ ရန်ကုန်၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဦးစီးဌာန။
- မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၁၉၉၁)။ *မြန်မာအဘိဓာန်*။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။
- မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၂၀၀၅)။ *မြန်မာသဒ္ဒါ*။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။
- မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်ကြီး၊ သုံးတွဲပေါင်း*။ (၂၀၀၈)။ ရန်ကုန်၊ သီဟရတနာစာပေ။
- သန်းဆွေ၊ ဒေါ်။ (၁၉၈၀)။ *မြန်မာဘာသာစကား မြန်မာကျောက်စာ စာတမ်း ဆောင်းပါး*။ ရန်ကုန်၊ ဘာသာပြန်နှင့် စာအုပ်ထုတ်ဝေရေးဌာန။
- ဧမောင်၊ ဦး။ (၁၉၅၈)။ *ပုဂံကျောက်စာလက်ရွေးစင်*။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ

- Minn Latt. (1962). *First Report on studies in Burmese Grammar*. ArOr 30, pp. 49-115.
- Minn Latt. (1963). *Second Report on studies in Burmese Grammar*. ArOr 31, pp. 230-273.
- Minn Latt. (1964). *Third Report on studies in Burmese Grammar*. ArOr 32, pp. 265-292.